

ئالنگارىيەكانى بەردەم كازمى كەي مانگى هەنگوينى مۇستەفا كازمى لەگەل پارت و ميليشيا شىعىيەكان لە^١ عىراقدا كۆتاينى دىيت؟

24-05-2020

نووسەرەكان

ناوهندى لېكۆلىنەوەي روودادو

كورتە : زۇرىك لە چاودىران دەستبەكاربۇونى مۇستەفا كازمى لە دوكمى عراقدا بە سەرەتاي كۆمارى چوارەم و كۆتاينى ئەو سەرەدەمە سىاسىيە دادەنىن كە لە ٢٠١٣ وە دەستى پىكىرىد. راسپاردىنى كازمى زىاتر بە ھاندانى سەرۆككۆمار بۇو بۇ ئەوهەي بىكىرىتە سەرۆكۈزۈرۈپە سىاسىيە شىعەكانى لەسەر بۇو. لە رۇواڭەتدا، ئىستا مانگى هەنگوينى پەرلەمان شىيوه ئىجماعىيکى گرووپە سىاسىيە شىعەكانى لەسەر بۇو. لە رۇواڭەتدا، ئىستا مانگى هەنگوينى نىوان كازمى و ھىزە شىعىيەكانە. ھەموو مانگىكى ھەنگوينى كۆتاينى ھەيە و پرسىيار ئەوهەيە كە چ كات ئەمە كازمى و لايىنه شىعىيە چەكدارەكان تەواودەبىت؟

راویزکار ناوهندی لیکوئینهوهی روودوا

زوریک له چاودیران دهستبه کاربوروونی موستهفا کازمی له حوكمی عراقدا به سهرهتای کوماري چوارهم و کوتاین ئه و سهردنه سیاسیه دادهنهن که له ۲۰۰۳ وه دهستی پیکرد. راسپاردنی کازمی زیاتر به هاندانی سهروککومار بwoo بو ئه وهی بکریته سهروکوهه زیران و له بهدهستهینانی ره زامهندی سه رکابینه که بدا له پهلهه مان شیوه ئیجماعیکی گرووپه سیاسیه شیعه کانی له سهه بwoo. له رووالهه تدا، ئیستا مانگی هه نگوینی نیوان کازمی و هیذه شیعیه کانه. هه ممو مانگیکی هه نگوینی کوتاینی هه هیه و پرسیار ئه وهیه که چ کات ئه ممه کازمی و لاینه شیعیه چه کداره کان ته واوده بیت؟

له دواي دهست به کاربوروونی، کازمی جهختی له پاراستنی سهروهه عیراق و ریکخستنی چه کی بلابووه و لیپرسینهوه له بکوژانی خوپیشانده ران کرد، هه روههها ئه نجامدانی هه لبزاردنی پیشوهخت و دووباره دارېشتنه وهی ئه و ریککهه وتنانه که په یوهسته به بwooونی هیذه کانی ئه مریکا له عیراق له ئه ولوهیه کان خوی دانا. پارتنه شیعیه به هیذه کانیش دزی زوریک لهم ئیجراتانه ن. قبولکردن کازمی له لایهن ئیران و هیذه هاپهیمانه کانی له عیراقدا ئاره زوومهندانه نه بwoo به لکوو، وهکو وتهی نوشینی "جامی ژهر"ی "ئیمام خومهینی" بو وهستانی شهربی ئیران- عیراقدا له سالی ۱۹۸۸ بwoo. هه روههها به پنی کوتاری سیاسی شیعی کارهکه له سولھی ئیمام حدهن له گهله مهعاویه ده چیت له پنیاو پاراستنی به رژوههندیه بالاکانی دهولهت. ئه مه ئه نجامی لاوازوونی به رهی ئیرانی بwoo له عیراقدا له گهله له دهستدانی ئه ندازیاری جیبجه گیکاری سیاسهتی ئیران له عیراقدا قاسم سولهه یمانی، دابه شیبوونی مالی شیعی، هه روههها که ماروی ئابووری کاریگه ره ئازارده ره لایهن ئیدارهه ترمه پهوه بwoo سه رئیزان و بلابوونهوهی قایرؤسی کوئرۇناوه زیاتر بwoo.

له گهله ئوهشدا کازمی له خالی لوازی نه پاره کانی له به رهی ئیرانی تیدهگات که پیشتر چه دهگات که روههها له سروشتنی ئه نالنگاریانه تیدهگات که رووبهروی به رنامه کهی ده بنهوه، چوونکه کوتله یه کی پهلهه مانی به هیذه نییه که پشتگیری له کابینه کهی بکات و ترمه پیش که پالپشتیکی سه ره کییتی له به ره بلابوونهوهی ٹایرۆسی کوئرۇنا و هه لبزاردن سه ری قاله. به رهی سوونی عرهبی له سه ره تاوه پشتگیریان کردووه و نوینه را یه تی هیزیکی هاپهیمان ده کهن که بwoo گرووب دابه شیبوون: گروپیک که له لایهن ئیرانه وه پشتگیری ده کریت به سه رکردایه تی خه میس خمنجه و گروپه که دیکه ئه مریکا پشتگیری ده کات به سه رکردایه تی مه مهد حلبوسی. کوتله ی کوردي تاکه کوتله ی پهلهه مانیه که له ئیستادا پشتگیری ده کات و تاراده یه که وله لئی بوي هه یه. له گهله ئوهشدا ئالنگاری ئابووری گهوره هه یه و بلابوونهوهی کوئرۇنا له عیراق و ده ره که وته وهی داعشیش ئالنگاری نوین. بويه ده بیت کازمی هه قول بذات رووبه رو بوبونهوهی راسته و خو له گهله گروپه کانی سه ره به ئیران له خوی دوور بخاته وه که بونیکی به هیزیان له هه ممو بواره کانی بپیار له عیراقدا هه یه.

ئه مهش به مانای ئوه نایت که کازمی ته سلیمی نه پاره کانی بیت، به لکو کازمی پیاویکی به هیذه و خاوهنی ئیراده و تموحه وه ئه زموونیکی پیشه یی نوین له ئیداره دانی پیکدادان و دانووستاندنه کان هه یه و له چهندین مهله فی سیاسی زوپهی هیزه سیاسیه کان ئاگاداره. ئه دائي لوازی حکومه کهی عادل عبدولمه هدی وهکو شه به چیک به دوایه وهی و ئه ویش سووره له سه ره ئوه وهی که دووباره نه کاته وه.

وادرده که ویت که رهفتاری ئیستای کازمی له مامه له کردن له گهله نه پاره کانی، گفتوجوکردن و پارچه کردن ریزه کانیان و پاشان هه ولدان بو ئیجتیوا کردنیانه. له گهله ئوهشدا به نهینی هانی گروپه کانی حه شد ده دات که واز له هه یهی حه شدی شه عبی بینن که له واقعیدا له ژیز کاریگه ری نفووزی ئیرانیدایه و بینه ناو ئه و حه شده که ملکه چی نفووزی مهکته بی سیستانیه، به لام به شیوه ئاشکرا و ده ده که ویت که پشتگیری ره سمیان ده کات و ستابیشی قوربانیدانه کانیان ده کات و سه ردانی باره گایا کانیان ده کات و جلو به رگی سه ربازی تایبہت به حه شد له بکات و ده یه ویت جهخت له بکاته وه که فه رمانده گشتی هه ممو هیزه چه کداره کانه له ناویشیاندا حه شد. سلیشی نه کردوهه وه که ریوشونی تووند له دزی گروپی سه ره بده شد ناسراو به سارو للا بکریته بهر، کاتیک ئه ندامه کانی ته قهیان له خوپیشانده ران به سره کرد. هه ره وهها دهستگیرکردن به رپرسی سه ربازی که تائیبی خو ربازی لاینه نگیری ئیران کرد له شاری مه دائین باکووری به غدا که تومه تی سپیکردن وهی پاره له سه ره. هه روههها لیزنه یه کی له دادکای عیراقی بwoo به دواداچوونی کوشتنی خوپیشانده ران درووستکرد.

واش ده رده که ویت که پلانه کهی بwoo رووبه رو بوبونهوهی پیش بینیکاراو له گهله میلیشیا کان به نده به به هیزکردن سوپای عیراق له

رووبه‌روبونه‌وهی نفووزی گهشنه‌کردووی حهشند بهتایبیهت له رووی ته‌مویل و چه‌کدارکردنوهه. لهم چوارچیوه‌یه‌شدا ههندیک ریوشونی گرتۆته‌به. له ههندگاوی یه‌که‌میدا دوو که‌سی سه‌ربازی بُو ئیداره‌دانی و هزاره‌تی ناخوٽ و به‌رگری دیاریکرد که ئه‌وانیش عوسمان غانمی و جومعه عینادن که هه‌ردووکیان له ئه‌فسه‌ره بالاکانن له قوّناغی شهپیر دزی به‌داعش. له ۰۳۰۰ شه‌وه حالتی وانهبووه که دوو که‌سی سه‌ربازی هه‌ردوو و هزاره‌تی ئه‌منی کابینه‌یهک و هریگرن. هه‌رووه‌ها کازمی لیوا روکن قاسم موحه‌مه‌دی به فه‌رمانده‌ی هیزه‌کانی و شکانی دانا. پیشتریش عه‌مید یه‌حیا ره‌سولی به وته‌بیزی ره‌سمی فه‌رماندي گشتی هیزه چه‌کداره‌کان دانا.

له‌ههندگاوی‌کانی دواتریشدا کازمی فه‌ریق روکن عه‌بدولوه‌هاب ساعدي گئی‌ایوه و بُو ده‌زگای رووبه‌روبونه‌وهی تیرۆر و به سه‌رۆکی ده‌زگاکه داینا. ئه‌مه پاش ئه‌وهی که ساعیدی پیشتر له‌لاین عادل مه‌هدی گوازراي‌وه و بُو ئیداره و ته‌جمیدی کرا. کازمی ساعیدی به‌ه‌هاوری و هه‌سفکرد و ئه‌مه هه‌مان شیوازه که سه‌دام حزبیه‌کانی به "ه‌اوه‌له‌کانی" بانگ ده‌کرد.

له‌ههندگاوی‌کانی دواتردا کازمی گوپانکاری له بُوست ولیواکانی حهشند و گواستنه‌وهی چه‌که قورسنه‌کانیان بُو دامه‌زراوه سه‌ربازیه ره‌سمیه‌کان و خانه‌نشیکردنی ههندیکی که‌میان به مووچه‌ی خانه‌نشینى و ههندیک له کادره‌کانیان له دامه‌زراوه‌کانی و هزاره‌تی نیوخوٽدا ده‌کات. کازمی سُل له‌وه ناکاته‌وه که مه‌له‌فی گهندەلی له‌دزی ههندیک له سه‌رکرده‌کانی ریزی دووه‌می ئه‌م گروپانه بجولینیت بُو ئه‌وهی له داهاتوودا له دواي ئیختیواکردنی داعش په‌راویزیان بخات. جئی باسه فه‌سائیله‌کانی حهشند و هکو هیزه چه‌کداره‌کانی دیکه له‌چه‌ندین گهندەلیه‌وه تیوه‌گلارون.

وهکو زه‌نکی ئاکاداردنوه بُو نه‌وانی دیکه که به دوتی کهندەلی ناوده‌برین کازمی جدیه‌له‌وهی که سنورنکیان بُو دابنیت و له‌مه‌شدا ته‌قلیلیدی شیوه‌ی سه‌دام ده‌کاته‌وه. کاتیک چوو بُو ده‌سته خانه‌نشینان، بُو ئاکاداربۇون له کاره‌کانیان، پیوه‌ندیکی ته‌له‌فۇنى له‌گەل برا گهوره‌کەیدا کرد که له میدیاکاندا بِلَاوکراي‌وه که تییدا هه‌ره‌شه له براکه‌ی ده‌کات ئه‌گەر هه‌مول بدت ناوی ئه‌وه له دامه‌زراوه‌کانی ده‌وله‌تدا به‌کاربىنیت.

ته‌حه‌دایه‌کی دیکه ئه‌وهی که ئیران له داهاتوودا ده‌سته‌رداری ئاپاسته‌کردنی فه‌سائیله‌کان ناپیت که خۆیان به فه‌سائیله‌مقاوومه ده‌ناسینن له عیراقدا بُو لیدان له به‌رژه‌وهندییه سه‌ربازی و نابوروییه‌کانی ئه‌مریکا. ره‌نگه ئه‌وه رووبه‌روبونه‌وانه رووبدهن ئه‌گەر پېنکدانی سه‌ربازی نیوان ئه‌مریکا و ئیسرائیل و ئیران له سوریا و ئاوه‌کانی که‌ندوا رووبدات. ئیران و ئه‌مریکا فشار ده‌کەن سه‌ر کازمی، کاتیک عیراق و ئه‌مریکا له مانگی داهاتوودا ده‌ست به دانووستاندنی ستراپیزی ده‌کەن.

له‌داهاتووی نزیکدا هه‌ردوو ئیران و کازمی خۆپیشاندەران و هکو کارتی فشار بُو به‌ده‌سته‌ئینانی ده‌سکه‌وتی سیاسی به‌کاردینن و ده‌کریت ئه‌مەش بُو فه‌وزا و ته‌قادنده‌وهی دۆخه‌که سه‌ربکیشیت که ره‌نگه ئیران ناچاربکات په‌نا بُو بزاردەی مۇدیلى حوسى لەعیراق ببات. چاودیزانیش بهدووری نازانن که تزه‌مپ په‌نا به‌ریتە به‌رئینقیلاپ سه‌ربازی له عیراقدا له حالتی ئیستفزازی ئیران يان و هکو سه‌رنج لادانی جیهان له سه‌ر شکسته‌کانی له رووبه‌روبونه‌وهی قه‌یرانی کۆرۈنادا که ده‌کریت ببیت‌هه‌ره‌شه بُو سه‌ر بردنه‌وهی له هه‌لبزاردنه‌کانی ئه‌مسالدا.

له‌هه‌حاله‌تىکدا بیت ئه‌م مانگه ههندگوبنیه‌ی نیوان میلیشیاکان و حکومه‌تەکەی کازمی دریزه‌ناکیشیت و عیراق ده‌بىت‌هه شانۆیه‌کی گرنگ له ململانی ئیرانی-ئه‌مریکیدا که لىکه‌وتە چاوه‌رواننەکراوی له سه‌ر ناوجە‌که و ولاتانی دراوسن ده‌بىت.